הײַנט 10 זײַטן.

אַדרעסען:
פֿון „ראַדאָמער-קעלצער לעבען"

אין ראַדאָם:
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ
Redakcja i Administracja
„Radomer-Kielcer Leben"
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אַנאָנסען פרײַז:
איין מילימעטער שורה: פאַר׳ן טעקסט 20 גר.
„ 40 „ אין „ „ „
„ 18 „ נאָכ׳ן „ „ „
די ערשטע זײַט געהאַלט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט אין לעצטע זײַט 4 „

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

ראַדאָם פֿרײַטאַג י"ח שבט תרפ"ז פֿאַר׳ן אינהאַלט פֿון טעקסט אין די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פֿאַראַנטוואָרטליך 21-go stycznia 1927 r.

W Salonach Teatru „ROZMAITOŚCI"
odbędzie się w dn. 29 stycznia r. b.

WIELKI
BAL MASKOWY

Z konkursami tańców i kostjumów z przyznaniem nagród.

WIELE INNYCH NIESPODZIANEK.
Maski nie obowiązują.

Całkowity dochód przeznaczony na
DOM SIEROT.

2 ORKIESTRY. — BUFET TANI. — WEJŚCIE 4 zł.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" ראַדאָם
דעם 29 טען סטיטשען ה. י. יעהרליכער

מאַסקען-באַל

לטובת דעם „בית-יתומים"

קאָנקורס פֿאַרן שענסטען קאָסטיום
אויסצאָהל פֿון אַ קעניגען פֿון באַל
אײַנטריט—בילעטען צו 4 זל. ═══ ביליגער בופֿעט.
אויפֿן באַל װעלען שפּילען 2 אָרקעסטערס.

אַ האַרציגען מזל-טוב װינשען מיר אונזער
ליבע סעקרעטער און שיעפֿטער פ ע ל י ג
צו איהר פֿערלאָבונג מיט ה׳
יעקב מיענדזיגאָרסקי זאָל זײַער נײַער לע-
בענס װעג זײַן באַלויכטען מיט שטראַלען פֿון
אַ גליקליכען צוקונפֿט.
פֿאַמיליע רוטמאַן!

Fela Rutmanówna **Jakób Międzygórski**

ZARĘCZENI

Radom w styczniu 1927 r.

מז"ט, נחת און פֿיל גליק װינשען מיר אונזער ליבען זוהן
י ע ק ב צו זײַן פֿערלאָבונג מיט פר׳ל פֿעליג רוטמאַן
זאָל מזל און ברכה זײַער לעבענס-װעג באַגלײטען.
עלטערן:
מיענדזיגאָרסקי

ברכת מז"ט חמה לך חברנו
משה לעדערהענדלער לארוסך את הכלה **גיטל נײַשטײן**
יתן ד׳ שתמצא עושר ואשר בצעדך זה ותזכה לבנות
ביתך לפי משאת נפשך.
הבריך: **ד. פינעס, מ. נײַריק, ב. קערשנבוים,**
ג. פינעס, ב. נײַדיק.

מ. לעדערהענדלער — ג. נײַשטײן

קאָזשעניץ ראַדאָם

═ **פ ע ר ל א ב ט** ═

צו זײַער פֿערלאָבונג פֿון מײַנע ליבן זוהן און ברידער
משה לעדערהענדלער מיט פרל׳ **גיטל נײַשטײן**
װינשען מיר אַ האַרציגען מזל—טוב
און אַ גאַנץ גליקליכען צוזאַמענלעבען.
עלטערן, ברידער און שװעסטער.

ברכות מאליפות לך חבינו משה רוזנברג
ליום נשואיך את בחירת לבבך
רחל פלידערבוים
יחי קשרך קשר עד ואושר ישכון בביתך עולמים
הצלח בכל אשר תפנה.
בשם ועד „הפנה העברית" ברדום א. װרטהים

Kochanej **Marji Chwatównie** z intencji
Jej zaręczyn
z p. **Henrykiem Blaugründem**
zasyłam serdeczne życzenia, aby miłość,
szczęście i zadowolenie były nieodstępnymi
towarzyszami Ich życia.
Rózia Feldmanówna.

Z intencji zaręczyn córek naszych p.
Marji Chwatówny z p **Henrykiem**
Blaugründem i p. **Heleny**
Chwatówny z p. **Mońkiem**
Dorfsmanem życzymy Im wiele szczęś-
cia i różowej przyszłości **Rodzice.**

צו דער פֿערלאָבונג פֿון מײַן געליבטע טאָכטער
ר ב ק ה ׳ ל ע מיט ה׳ **ש מ ע ו ן פ ו ק ס מ א ן**
װינשען מיר אַ האַרציגען מזל-טוב, זאָל גאָט געבען
איך זאָל דערלעבען פֿון אײַך
פֿיעל נחת.
מוטער, שװעסטער בריפֿטרעגער.

רבקה׳לע בריפֿטרעגער שמעון פוקסמאַן

זאַמלין ראַדאָם

פֿערלאָבט

שבט הרפ"ז.

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער ליבע שװעסטער
און שװעגערין **רבקה׳לע בריפֿטרעגער**
מיט ה׳ **שמעון פוקסמאַן**
װינשען מיר אַ האַרציגען מזל—טוב
און אַ גליקליכע צוקונפֿט.
איטשע בריפֿטרעגער מיט פֿרוי און קינדער.

Z intencji zaślubin
p. **Hell Zajdenberg**
z p.
J. Gertlerem
życzymy wiele szczęścia.
Hela, Pesa,
Fela, Dora

Z intencji zaręczyn drogiej
siostry mojej **Feli** z p.
Jakóbem Międzygórskim
wiele szczęścia na nowej
drodze życia, życzy
Szlama Rutman

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער ליבע
ברידערס טאָכטער
פֿעליא רוטמאַן מיט ה׳ **יעקב**
מיענדזיגאָרסקי װינשען מיר זײַער נײַער
לעבענס-װעג זאָל בליהען אזוי װי יונגע
גרינלאַך אין פֿריהלינגס-צײַט.
פֿאַמיליע רעכטמאַן
פֿון אלטן רוטמאַן.

Z intencji zaręczyn
p. **Marji Chwatówny**
z p. **Henrykiem Blaugründem**
i p. **Heleny Chwatówny**
z p. **Mońkiem Dorfsmanem**
życzę Im długiego pożycia
i szczęśliwej przyszłości.
Marja Wajetrsówna.

די גמינע איז דער זיעגער, דער יאראסלאווער רב איז דער געוועהלטער רב פון ראדאם, און ה' קעסטענבערג בעקומט די רבנישע פענסיע און די ביכער פון ציוויל-שטאנד געהערען צו איהם.

(טראגי-קאמישער סך-הכל).

מיט וואס פאר א נאמען בעצייכענט מען די יעצטיגע סיטואציע? ווער איז דער זיעגער און חפר איז דער בעזיגטער? וואס איז יעצט די שטימונג, א פרידליכע, צי ווייטער א מלחמה-פי- בערדיגע?

אדער — גישט קיין שלום און נישט קיין מלהמה.

דער יאראסלאווער רב ווארט אויפן אויסגאנג פון דער דין-תורה. די קהלה ווארט ה' קעסטענבערג זאל זיי רופען לדין און ה' קעסטענבערג, דער ריק- זיכטסלאזער קעמפער געהט אלץ פאר- אויס אין זיינע זיג-ראנישע דרכים, פארזיצענדיג זיינע קאמפס-מעטאדען אהן איהאלץ. די געדולדיגקייט אין די פעלען ארטיגקייט פון דער קהלה לגבי זיינע אמביציעזען געגנער, פון וועמען זי לאזט זיך פיהרען און בע- גנעהט זיך מיט איהם ווי מיט א צום- יעשטשעטען בן יחיד, — איז באמת אונפארשטענדליך. מיט דער דין תורה שפילט ה' קעסטענבערג א קאמעדיע לפנים פאָרגעשלאגן אויף די גמינע צו א דין-תורה און בעפאר דער ארויס- פאָדערונג האט ער שוין צוגעגרייט די געגענווירקענדיגע מיטלען, וואס זאלען צו קיין דין תורה נישט דערלאָ- זען

דער רעזולטאט פון אזא משונה'דיגע לאגע — אלץ איז פוסט און לעהר. דאס קהל'יש-געזעלשאפטליכע לעבען איז רואינירט און ווערט נעהאמפעוועט אויף אלע געביטען. די קהלה — אָדער זי איז מאכטלאז, אָדער ווילענלאָז. און אפשר, ווייל זי דער אמת זאל זיך מעהר ענטפלעקען און איהר צו הילף קו- מען?.

און צו וואס שטרעבט ה' קעסטענ- בערג?

ה' קעסטענבערג האט שוין די 4 מאהל פארשפילט אין העכסטען טריבו- נאל, מיניסטער בארטעל האט אפיציעל בעשטעטיגט די לעגאלע רבנים-וואהלען און דאס אלעס איז אבער פאר איהם ווייניג און ער האט זיך ווידער געלאזט אויף צוויי נייע פראָנטען: א רעקורס אין פריבינאל געגען דער נאמנאציע פון ה' בארטעל און צו דער זעלבער צייט מאהנט ער א דין-תורה מיט די ראדאמער יודישע קהלה.

זיין כוונה איז אפען און פאר יע- דען בעוואוסט. ער וויל דעם קאמפף נעגען איהם פערוואנדלען אין א כראָ- נישע קרענק, זיין כוונה איז, אז דער פערפלאָנטערטער ענין זאל זיך אזוי שלעפען אהן א סוף און אהן אנ'עק, ביז זיינע געגנער זאלען קעמפענדיג פאלען פון די כחות און מיעד ווערען. די דאָזיגע אָפטימיסטישע פערס- פעקטיווע גיעט איהם צו מוט און פרישט-אויף ווי מיט בלזאם זיין קאמפס'ס מונטערקייט, דאס איז די איינציגע האפנונג זיינע ארויסצוגעהן א זיעגער פון קאמפף געגען זיינע געגנער.

ס'איז אפשר א מעגליכע זאך, אז ה' קעסטענבערג'ס אריגינעלער סיסטעם פון אפשלעפען ציהלט נאך אין א ריכ- טונג און אפשר איז דאס דער סאמער עיקר'דיגער שאך-צוג. ער שטרעבט, געמליך, מיט כל הכחות נישט צו דער- לאזען אפיציעל איבערנעמען דורך הרב שטיינבערג דעם אמט, אזוי לאנג ביז ער זאל קאנען איינקומען צו דער ארטיגער אויפזיכטס-מאכט מיט דער טענה, היות ווי ראדאם קען דאך נישט זיין אהן א רב און אזוי ווי דער רב שטיינבערג תאלט זיך אב, זאל מען איהם אליין נאמינירען אלס רב אויף זיין אלטען פאסטען. און עס אפשר נישט אויסגעשלאסען, אז אזא מאָטי- ווירטע טענה זאל מאקי אמאהל נישט געפינען קיין אבקלאנג אין דער סטאראסטווא, וואיעוואודסטווא, ווי אויך אין בילדונגס-מיניסטעריום.

די דאָזיגע קאנצעפציע און שפעקו- לאטיווע אויסרעכנונג קען, וואהרשיינ- ליך, זיין די סבת אין די גאנצע סרייב—קראפט זיינע, וואס אמאהל אלץ מעהר אויפצוברייטערן און פערטיפען דעם רבנות פלאָנטער אזוי, אז מ'זאל קיינמאהל נישט קענען ארויס דערפון און אז אויף אונז זאל אייביג לוירען די קללה פון ביטערע מחלוקות- ען, וואס זאלען תמיד אויסזויגען די ענערגיע און דעם מאיך פון די געז- זעלשאפטליכע עצמות—חיצשות

עס פרעגט זיך דעריבער, ווי לאנג וועט זיך די קהלה לאזען אזוי ארומ- פיהרען פאר דער נאז פון איין פער- זאהן און ווי לאנג וועט די גמינע מוזען אויסהאלטען א גאנצען שכבה בלויז אויף דעם איינעם צוועק כדי אבצוזטשפערען, אויף דעם העכסטן אנ- קלאגער, פראטעסטען און רעקורסען, האט שוין זיך אין די פערשירענע אינסטאנצען מצד ה' קעסטענבערגן ווי לאנג וועט זיך ציהען דאס קאך—און מויז—שפיעל?

ה' קעסטענבערג'ס טאקטיק איז שוין א אלט-בעוואוסטע. זיינע דרכים זענען שוין בופיל בעקאנט. יעדער רעקורס זיי- נער געגן די קהלה, ווערט געשריבן אין

די בלוטיגע ליבעס געשיכטע פון יאסעלע צייטלינס טאכטער פון מאסקווע און פעליקס דזערזשינסקי

פון י. בערלאוויטש.

3.

פאפירט האט אבער פיל ערגער. און א יאהר ארום נאך דער באלשעוויסטי- שער איבערקעהרעניש, האבען זיך צו- נערוקט די „ווייסע ארמעען" אלץ נעהנ- טער פון דרום רוסלאנד און פון סיביר צו דער „רייטער מאסקווע". דעניקין פון איין זייט, קאלטשאק פון דער צווייטער זייט. מאמאנטאוו פון דער דריטער זייט, און מאסקווע גופא האט געבושעוועט דער בלוטיגער טעראר, סוויזענדער פון די געוועזענע קאפיטא- ליסטען און רייכע פריצים זענען ארעס- טירט געווארען, און ארייננעשלייפערט געווארען אין די פינסטערע קעלערן פון דער „טשעקא". ווייל מען האט אויף זיי געווארפען א חשד, אז זיי שטעהען אין געהיימע פערבינדונגען מיט די קאנטער-רעוואלוציאנערע גענע- ראלען און שטיצען זיי אויסצוראטען די רויטע ארמעע... און ביי יעדען טריט, וואס די גענעראלען פלעגען מאכען פארווערטס און זיך דערנעהנטערן צו מאסקווע, פלעגט מען אין די קע- לערן פון דער „טשעקא" דערשיסען אויף איין מאהל עטליכע הונדערט ארעסטירטע קאפיטאליסטען, כדי אפ- צושרעקען כלומרשט די זיגרייכע קאנטער - רעוואלוציאנערע פיהרער — קאלטשאק'ן דעניקין'ן און מאמאנ- טאוו'ן...

איז מען איז א שאנדע יונגאפרייד- נען פריהמארגען - געקומען פון „טשע- קא" און ארעסטירט אויך ר' יאסעלע צייטלינ'ען. צוליב דער זעלביגער מורא, אז ער זאל נישט העלפען די „ווייסע גענעראלען".

דאס איז גראד געווען אין יענע צייטען, ווען די ווייסע גענעראלען זענען שוין געשטאנען ווייט פון יודיש בלוט און אין די יודישע סינאגאגען פון מאסקווע האט מען געבעטען נאך פאר זייער מפלה, ווייל איז ווערן געווען נאך די גרויסע שחיטות אין אר- יאל און אין יעלעץ און אין באריסאג- לעבסק, וואוהין עס זענען זיין אנגע- לאפען אין די כיחנה יאהרען זעהר פיל יודען.. קען מען זיין שוין פאר- שטעלען וואס פאר א כחית ר' יא- סעלע צייטלין האט דאן געקענט זיין מיט דעניקין'ען און מיט קאלטשאק'- ען.

רבקה לע, ר' יאסעלעס טאכטער, וועלכע האט דאן גאר נישט לאנג אזוי פיל געטון מיטצוהעלפען דער

זעקס, איבער 7 קאָפּיטעל, וועלכע ער שיקט אין זונדער צום פּראָטאָקאָל, וואָ־יעוואָדע, מאַגיסטראַט-ראַט, צום מי־ניסטעריום פאַר רעליגיעזע ענינים, צום אינערן מיניסטער, און אָפּ־לעצט צום מיניסטער פאַר רעליגיעזע ענינים פער־זענליך אויף זיין בעזונדערן אָדרעס. אין דיזע אָבשריפטען פאַר יעדער אינ־סטאַנץ בעזונדער אויף דער איין—און זעלבער אנקלאַגע שלינגט איין די גאַר־מעלע איבערייז פון דער קהלה, בע־שולדיגענדיג איהר אויף שריט און טריט עפּיס מאַכט יעם אויסצוטוהן לטובת דער יודישער געזעלשאַפט. פונקט איידער זעלבען וועג געהט ה׳ קאָפּפענבערג אין באַצוג צו זיין אויסגעשטעלטע כתובה וועגען אַ דין-תורה. ער שטעלט אַרויס טענות אַפּטער אויף 20 דין-תורות. און ועל כלם די טענות. צו האָבען ראשית כל אַ דין—תורה, צי ער ברויך גאָר איינמאָל האַלטען אַ דין—תורה צי זעהט מען פון דעם אלעס נישט ארויס אַלט ווי ה׳ נטפר—בונה זיינע? שוין זעהען מיר איצט, אַ קהלה, וועלכע איז אָפיציעל געוועהלט געוואָרען פון דער בעפעלקערונג און אַ געוועהלטער און בעשטעטיגטער רב פון איין זייט, און נאָך הפל איין פּערזאָהן מיט דער מיט־הילף פון איינציגע יחידים פון דער צווייטער זייט, און ווי מערקווירדיג, זעהט אויס דער קאַמפּף, וועלכען די שוואַכע מינדערהייט קענען בשום אופן נאָך אלץ נישט אויסגעבען, איבע־ראַל אין פּאָלעסטין האָט די גמינע גע־ווינען אין זאַך האָט זי נאָך קיין איין משפט דינע קליינעקייט נישט דער־גרייכט. אפילו אַזאַ קליינעקייט, ווי דאָס אַרויסנעמען פון ה׳ קאָפּטען בעריג די ביכער פון ציוויל-שטאַנד האָט זי נאָך נישט דערגרייכט, אַ זאַך וואָס האָט ווייט נישט אַזאַ ענגען צו־זאַמענהאַנג מיט׳ן פינאַל פון רבנית קאַמפּף. דער ענין פון די ציוויל־שטאַנד־ביכער איז אַ בעזונדערע זאַך, וואָס געהער בכלל צו דער קהלה, אַזוי ווי דאָס איז אין לובלין, אין לאָדז און נאָך פיל אנדערע שטעדט, וואו קיין רבנית פכסוך עקזיסטירט נישט. פאַר וואָס זאָל די קהלה אין ראַדאָם נישט האָבען צו איהר בעזיץ די ביכער פון ציוויל-שטאַנד ווי לובלין לאָדז? אפילו אַזאַ זאַך, ווי דער ציוויל שטאַנד וואָס ברויך מצתר זיין דאָס איינענטהום פון דער גמינע און נישט פון אַ יחיד, אפילו דאָס האָט די קהלה פון איהרע אַלע בעמיהונגען נישט דערגרייכט.

אלץ איז פּוסט און לעהר. איבעראַל הערשט אַ תהו ובהו, אַ חאָאָס און אַ מהומה. אלע יסודות פון דער היגער יודישער געזעלשאַפטליכקייט ווערען איינגעבראָכען און צופוילט ביז׳ן גרונד, און די גמינע, אַנשטאָט מיט געוואַנטע שריט צו צוטרעטען צום קאַמפּף און אַ סוף מאַכען פון איהם האַלט זיך אין איהרע ווייסע זיידענע האַנדשוה און שפּיעלט זיך מיט פּאָלאָן־טיקעטע. ס׳איז דעריבער גאָרנישט קיין ציפאל, וואָס די גמינע האָט פון אַלע רבנים אויפגענומען מיט דער גרעסטער צופרידענהייט די קאַנדידאַטור פון יאַראָסלאַווער רב און איהם אלס רב אויסגעוועהלט. זיין שמעקער אין פּאָלאָן-טאַקט מוז אימפּאָנירען מיט דעל־אַבשטאַמונג, און דעליקאַטער, צום לירישׂ-ווייכער כאַראַקטער-איינגעאָרטיג־קייט.

די גמינע איז איבעראַל, צוליב איהר אמת, אַרויס אַ זיגענרין, אומ־טום זענען אַנערקענט געוואָרען איהרע גע־רעכטע טענות. און דאָך... טראָץ דעם אַלעם בעקומט ה׳ קאָפּפענבערג ווייטער אויסצעצאָהלט זיין פּענסיע און אפילו די ציוויל שטאַנד-ביכער, האַלט ער ביי זיך גאַנץ פעסט. יעאָ וואָס איז דער אמת? וואו איז דער יודישער אַחרי רבים להטות. און דער ספּעציעל אַקצעפּטירטער הסכם פון דער רעגי־רונג וואָס די קהלה האָט זיך מיט רעכט און נאָך פיל יגיעה ערוואָרבען? וואו פאַרגעסט זיך פּאָרט די גרעניץ פון דער יאַראָפּאָלטאָווער ישרנות און אירע־אָלער גרויסאַרטיגקייט. און ווען ווערט די גמינע ערוואַכען פון זיך די זייערע חנעדשקעס און ענדליך אָנ־הויבען פאָדערען דאָס, וואָס עס קומט איהר?

מ. שמשון.

אין זיד־אמעריקא / *) דאָס היינטיגע לעבען אין די דרום-אַמעריקאַנישע לענדער / פון ל. מלאך.

עמיק, וואָס זיין נאָמען איז נישט פאַרצייכענט אין די טערגלייוערטע בי־כער פון דער היסטאָריע, האָט אַמאָל יענעם גרויסען און זון-גאָלד געשונקע־נעם שטח, וואָס ליגט אין דער נידער פון דרום זייט אין בראַזיליען, אָנגערו־פען פּאָרטאָ אלעגרא, וואָס איז דער טייטש: פרעהליכער פּאָרט.

ווען איך וואָלט געלעבט מיט אַ סך הונדערטער יאָהרען צוריק און די זכיה געהאַט צו שטעלען דעם ערשטען טריט אויף יענעם שטיק לאַנד, וואָס האָט נאָך קיין קיילעכדיג פּינטעלע, צו וועל־כען עס ציהען זיך רויטע און שוואַרצע שנירעלעך, אויף דער מאַפּע נישט געהאַט, וואָלט איך עס אָנגערופען נישט „פרעהליכער פּאָרט", נאָר - פרעהליך לאַנד.

פּאָרטאָ אלעגרא איז די שטאָט פון פרייד, פון אינטעריעריה ביז נאָגאַמאָל אינטעריעריה. נאָכ׳ן פאַר׳ן זון אויפגאַנג כאַפּט זיך שוין אויף דער טאָג ווי אָנ־אויפגעפּלאַטשן קינד, שפּאַנט אויף די בלויע אויגעלעך, און אַ שמייכעלדיג שפּראַלכעל שטעלט זיך אויף די אויס־געריהטע ראָזע באַקעלעך... אַזוי שטעלט זיך די ראָזע פרייד אויף די טיף בלויע הימלען, וואָס האַלטען איין, ווי מיט אַ דורכזיכטיגער גאָזע, די נאַקען און די פּלעצער פון דער שטאָדט.

און דאָרט, ווי ס׳איז דאָ פרייד, איז דאָ שמייכעל, איז דאָ הומאָר און גוטמוטיגקייט. בכלל איז דער בראַזיל־יאַנער גוטמוטיג און ציפרידען. פּאָרטאָ אַלעגרא האָט נישט איבעריג צו טון מיט דער בראַזיליאַנער קולטור און טראַדיציע אין אלגעמיין. גיכער זעהט עס אויס ווי אַ גאַנץ בעזונדערע מלוכה אָדער ווי אַ קליין לאַנד. אָבער פּאָרטאָ אַלעגרא שמייכעלט, — שמייכעלט די שטאָדט מיט די ווייסע רייהען בנינים, מיט די רונדיגע קופּאָלען און טורעמס: עס לאַכען געלאַסען די גלאַט גלאַנציגע מאָזאַאיק טראָטואַרען, אויף וועלכע עס

רעוואָלוציע — איז געלאָפען צו אַלע קאָמיסאַרען, געבעטען זיך, דערוויזען, אַז אויף איהר פּוימען שאַטען — כאָטש אַ געוועזענער קאַפּיטאַליסט — קען מען נישט קוקען ווי אויף די אנדערע רוסישע געוועזענע קאַפּיטאַליסטען, חוץ למשל, אויף די מיליאָנערן, אויף די מאַראָזאָווס און די איבעריגע מאָסקווער מיליאָנערן, אויף וועלכע די ווייסע גענעראַלען לייגען ווירקליך זייערע האָפנונגען... די אַלע חייד אין די אלע טענות פון דער שטהנער יודישע פּאָב שפּר האָבען געהאָלפען ווי אַ טויטען באַנקעס מען האָט ר׳ יאָסעלע׳ן אויך געהאַלטען אויף פּעסט און שטרענג, ווי די טרעטיאַקאָווס און די מאָראָ־זאָווס. אויסער איהם זענען געוועזען אַרעסטירט נאָך עטליכע צעהנדליג געוועזענע יודישע גבירים אין מאָס־קווע...

די קעלערס פון דער „טשעקא" גופא אויף דעם „לוביאַנקאַ פּלאַץ" זענען שוין לאַנג געווען איבערפולט, אַז מען האָט נישט געקענט איינזעצען אהין אַ שפּילקע, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס מען פלעגט יעדע טאָג מאַסענווייז „אָפּשיקען" די אַרעסטירטע אויף יענער וועלט... האָט מען דאַמאָלס געפונען דעם באַרימטען מאָסקווער „איוואַנאָווער מאָנאַסטיר" מיט זיינע צעהנדליגע צי־מערען און אונטערערדישע חילען און איהם מיט איינמאָל אומגעוואַנדעלט אין אַן אַבטיילונג פון דער טשעקאַ", מען פלעגט אַהין אַריינשליידערן די נייע אַרעסטירטע. איז ר׳ יאָסעלע׳ן בעשמרט געווען איינגעזעצט צו ווער־רען אויך גראָד אין דיעזע דאָזיגען מאָ־נאַסטיר. אָבער וועלכען עס האָבען זיך אויפגעהויבען צום הימעל פיל גרעסע־רע און קלענערע גאָלדענע צלמים און גלאָקען אין וואו אויף די ווענד פון דרויסען און אינעווייניג זענען געווען אָריינגעמויערט און אויסגעמאָהלט אַלע מינים היילינע קריסטליכע בילדער. „פאַר וואָס האָט דאָס דער אויבערשטער דוקא אויסגעקליבען אַזאַ אָרט איהם צו פייניגען?! — פלעגט ער זיך קלאָגען אין זיינע געהיימע בריוועלעך צו זיינע זיהן — גישט דאַוונען, נישט לערנען, נישט זאָגען אויף „אויפוועניג" אַ יודיש וואָרט טאָר מען דאָך נישט אין אַזאַ אָרט... די איינציגע זאַך, מיט וואָס ער האָט דאָ פּערטריבען זיין פיינליכע צייט איז געווען די ביכער וועגען מאַ־טעמאַטיק און אַסטראָנאָמיע, וועלכע מען האָט ערלויבט איהם ברענגען פון דער היים, צוזאַמען מיט כשר עסען צוויי מאָל אין דער וואָך...

איינמאָל האָט מען שוין מעהר נישט צוגעגעבען פון די הויז-מענשען פאַר איהם איבערצוגעבען נישט די ביכער און נישט עסען. פּערקעהרט, מען האָט נאָך אַרויסגעטראָגען און זיי דערלאַנגט די פריהערדיגע ביכער, זיין איבערגע־בליבענע יאַרמולקע, זיינע ציצית און אַ גאַנצע אויסגעשריבענע העפט מיט מאַטעמאַטישע און אַסטראָנאָמישע צייכ־נונגען... דער אַלטער ר׳ יאָסעלע צייט־לין איז שוין מיט צוויי נעכט פריהער דערשאָסען געוואָרען, צוזאַמען מיט נאָך מאָסקווער יודען און קריסטען.

די ידיעה האָט געטראָפען, ווי אַ דונער, נישט בלויז יאָסעלע׳ס פאַמיליע. נישט זיין ווייב און זיינע קינדער אַליין, נאָר זי האָט דאָך אַרויסגערופען אַ שוידער ביי אַלע מאָסקווער יודען...

שארען זיך גליטשעדיג די דינע פרויען־פיס בעזאָכט אין די טייע־סטע לוקסוס־שיכלעך פון זילבער און גאָלד געהאַפטען. ווארום פארטא אלענראַ איז דורכאויס אַנ'איירעפּעאישע שטאָדט, אַ דייטשע שטאָדט מיט פראַנצויזישער מאָדע קולטור, און די מיידלעך פון דאָרט זענען שלאַנק און שיקליך אין דאָס שפּאַצירען אויף דער ענגער און שמאָלער הויפּט גאַס, איז פון גרויס וויכטיגקייט און פון דער ערשטער נויטווענדיגקייט, דערצו נאָך זענען די קאַפעען אַזוי ברייט און רוישיג, און די מוזיק גיסט זיך כוואַליעסווייז דורך די געעפענטע טירען אין דער גאַס אַרויס און מישט זיך אויס מיט'ן בלויען שימערען טאָל, וואָס לאָזט זיך אַראָב אין די גאָלד־צעשמאָלצענע פאַרנאַכטען.

בלענדען פון דערווייטענס צושויפּטע שפּיגלען פון די טייכען, וואָס יאָגען זיך צעהוליעט אויף דער שטאָדט. עס דאַכט זיך אַ באַנדע נימפען גיבען זיך אַ לאָז איבער די גאַסען, פּאַטשען אויס די ציגעל רויטע פּנים'לעך פון די שפּאַצירענדיגע מיידלעך... נאָר אָקעגען די צעבלעזעלטע ביואַליעס שטעהען די „פרעהליכע פאָרטע" און צעפלאַטשען זיי און צוברעכען זיי און וואַרפען זיי צוריק ווי געשליפענע שטיקלעך קריסטאַל־גלאָז אין די ברייטע בליאַסקענדיגע וואַסערען אַריין...

און אָט אין דער שטאָדט פון פרייד און שמייכעל וואוינען אַנ'ערך פינף — זעקס הונדערט יודישע משפחות; וואוינען און לעבען אַזוי פריי און פריידיג, איינער שטערט נישט דעם צווייטען, ווי דער דרך־הטבע איז ביי יודען. בויט זיך אַ קהל מיט קהל'עכלעך, אינסטיטוציעס און אינסטיטוציעלעך. אין פאַרטאָ אַלענראַ איז נישט גלייך מיט אַלע, מיט אַנדערע שטערט און שטעדטלעך, וואו מ'חקר'נ'ט זיך בלויז; פאַרטאַ אַלענרא בייט און שאַפט, און עס ווערט קיין גוזמא נישט ווען צו זאָגען, אַז די קליינע עדה יודען פון דאָרט האָבען מעהר, פיל מעהר געשטעפּט, ווי אַ סך גרעסערע שטעדט פון בראַזיליען, ווי ביי פיל גרעסערע קיבוצים פון יודען.

עס איז ממש אַנ'איבעראַשונג, ווען די פאַרטאַ אַלענרער יודען בעווייזען זיך מיט זייער פערמעגען אַ רייהע אינסטיטוציעס פון פערשידענעם כאַראַקטער. געהט מען איבער די קאָרידאָרען פון יודישען צענטער הויז, לייגט מען די בלעטלעך אויפשריפטען אויף די טירען: חברה, פעראיין, געזעלשאַפט, באַנק, קאַסע, שיל, סעקציע, שולע, ביבליאָטעק. — דאָס זענען אַלץ אויפשריפטען פון נעמען פון פערשידענע פעראיינען און חברות פון קולטורעלען, געזעלשאַפטליכען, פאָליטישען און פילאַנטראָפּישען כאַראַקטער. און כאָטש אַלץ הויזט אונטער איין דאַך, וואוינט אונטער איין און דער זעלבער וועלט, געהערט זיך איינער מיט'ן צווייטען גאָרנישט אָן. עס קומט פאָר אין איין זאַל אַ „שטורמישע אַסיפה" וועגען אַ שוחט, און הינטער דער וואַנד, אין צווייטען זאַל — אַ דיסקוסיע אין דער „קולטור ליגע" וועגען די אויפגאַבען פון די דראַמאַטישע סעקציעס... איינס צום צווייטען נעהט נישט. טרעפט מען זיך ציפעליג ביים ברייטען אַריינגאַנג, זאָגט מען זיך „גוטען אָוועגד" און מען געהט ווייטער.

און ווייל מען קוקט נישט אַריין איינער אין צווייטענס טעפּעל — פּוּט זיך יעדער פעראיין זיין אַרבייט בשלימות. געפעלט נישט אַ צד די מעשים פון דער חברה קדישא מיט איהר בע־רייסען די טויטע און לעבעדיגע קייסט מען אַליין אַ שטיק פעלד און מען מאַכט אַ נייעם בית עולם מיט דעמאָק ראַמישערע „פּרינציפּען" — שטערט מען נישט. מאָך דיר הונדערט בית־עולמ'ס, מעהר ווי אין איין קבר ליגט מען נישט קיין יור... געפעלט נישט אַ צד דאָס „פּאַטאַגאָנישנעקייט" פון דער קולטור־ליגע מיט איהר ערנסטען פערגעהם, מאַנכען ווילט זיך אַ טענצעל, אַרט עס קיינעם נישט. האָבען זיי די השפעה צוריק זיך פון דער קולטור ליגע, פערשטעט מען זיך אַליין — פּסייטש, מיר זענען דאָך יוגענד, אַ חוץ טאַנצען וויל מען קולטור אויך. גרינדעט מען אַ י. ל. פּרץ ביבליאָטעק וועלט אַזוי אַרום צוויי קולטור־פעראיינען. נאָר קיינעם אַרט עס נישט; עס קאָן זיין אַ סך קולטור פעראיינען. אַ קולטור איז נאָר דאָ אוינע.

יעדע חברה, יעדער פעראיין האָט וואָס צו ווייזען: יענער אַנ'איינען הויז; יענער — אַ בית עולם; יענער — אַ באַנק מיט געלד און די „קולטור ליגע" — איהר ברייטע און פיל פערצווייגטע קולטור — אַרבייט פון פעהיגע און פעראַנטוואָרטליכע פירער, פון קולטור דורשטיגע און בעיאַופּטוזיגע מיטגלידער, פון אַ גרויסער און רייכער ביבליאָטעק, פון סעקציעס און גרופּירונגען, פון יוגענדליכען פרייד און התלהבות פאַר אינערע שאַפונגען, פון דרך ארץ און בעגייסטערונג, פון אַ יום טוב אין דער וואָכען.

פול מיט פרייד, גליק און שמחה איז די יודישע יוגענד פון דער פרעהליכער פאָרטען שטאָט; אָבער אַ צניעות'דיגע און אַ קינדישע, אַ ליבע און האַרציגע פרייד שפּילט אַרויס פון זייערע אויגען; מען פרעהט זיך מיט אַלץ און אַלעס: מיט אַ יום טוב מיט אַ יובילעאום, מיט אַ קינסטלער, מיט אַ גאַסט און — מיט זיך אַליין.

איז רעכט, אַז גרופּעס יודישע בחורים זאָלען געה נאָך האַלבער נאַכט צו די פענסטער פון יודישע טעכטער און זינגען סערענאַדעס יענער האָט פעראיבעל? עס איז שעהן און ראָמאַנטיש... טרעפט מען זיך צומאָרגענס אין פעראיין, לאַכט מען שטאָלצען אַזוי בלויז די אויגען, ווי אַ שטיק היפּעל בעת אַ שטעין גליטשט זיך פערביי.

און אַזוי האָבען צו ווייזען פאַרטאַ אַלענרער מאַמעס זייער שולע, די פולשטענדיגע יודישע שולע, מיט אַ חוש, מיט אַ ווילען פאַר מאָדערנער דערציהונג.

אַזוי האָבען זיך צו בעווייזען יונגע־לייט און פרייליינס מיט אַ קערנדיגער יודישער שפּראַך, מיט אַ שפּילעוידיג־יודיש פאָלקסליד אויף די ליפּען, מיט אַ בליאַסענדיגען חן צווישען שמייכעל צווישען די ווייסע ציהן.

יודישע טעכטער פון פאַרטאַ אַלענראַ קאָנען נישט פערגליכען ווערען צו פּתח „סעניאָריטאַס" פון יודישע עלטערען.

אַזוי זעהט מען גרופּעס פון דער יוגענד בשעת דער אַרבייט און נאָך דער אַרבייט טרעפט יעדער מיט זיין אידעאַל אין... טאַש. שטאַרצט אַרויס ביי איינעם פון די קעשענע „די פרעסע"; ביי אַ צווייטען — „דער רויטער שטערען"; ביי אַ דריטען — „די נייע צייט"; ביי אַ פירטען — „דאָס אַרבייטער וואָרט"; ביי אַ פינפטען — „דער העולם" און אַזוי ווייטער. געהט אַ גרויסע פערשידענע ריכטונגען און פּאַרטייען, שמועסט מען גמיטליך צוזאַמען. וויצעלט מען אין אַ פערוואַלטונג

דערווייל האָט די פאַמיליע בעשלאָסען, אַז איידער זי וועט זיך זעצען שבעה, מוז מען זעהן איהם צו ברענגען צו קבר ישראל.

צייטלינ'ס קינדער האָבען נישט געשפּאָרט קיין געלד און קיין מיה אויסצוגעפינען זייער אומגעקומענעם פאָטער און אויך דאָ האָט מעהר פון אַלעמען נישט גערוהט רבקה'לע. איהר שעהנקייט און אויך איהר יחוס, אַז זי איז נאָך אין ניקאָלאַי'ס צייטען געזעסען אין דער טאַגאַנקער טורמע צוליב רעוואָלוציאָנערע אַרבייט — דאָס האָט פאַר איהר גיכער געעפענט די טהירען, וואו מען האָט געדאַרפט... ענדליך האָט זי בעקומען אַ פּאַפּיר צום „טאָוואַרישטש וואַסילי סטעפּאַנאָוו, דעם אויפזעהער פון דער „טשעקאַ אָבטיילונג" אין איוואַנאָווער מאָנאַסטיר, וואו עס איז געזעסען אַרעסטירט דער אַלטער צייטלין, אַז ער זאָל איהר העלפען אויפזוכען דעם קערפּער פון איהר דערמאָרדעטען פאָטער, און איהם אָפּגעבען צו בעערדיגען לויט דעם יודישען דין.

וואַסילי סטעפּאַנאָוו איז געווען אַ יונגער טשעקיסט, אַנ'איינגעמאַכטער דאָרפישער שייגעץ פון טאַמבאָווער גובערניע, אָבער פון אויסזעהן זעהר אַ נאַאיווער און אַ וואוילער. ער איז אין דער צייט פון דער רעוואָלוציע געוואָרען אַ געטרייער קאָמוניסט, ווי פיל יונגע דאָרפישע פויערים, וועלכע האָבען פון אָנפאַנג אָן געגלויבט אין לענינ'ען, ווי זייערע טאַטעס האָבען געגלויבט אין קריסטוס'ען. ער האָט צוערשט געדינט אין דער רויטער אַרמעע; דאַרטען האָט ער זיך אויסגעצייכענט מיט זיין איבערגעגעבענהייט צו דער סאָוויעטען מאַכט און ווען ער איז פערוואונדעט געוואָרען שווער אויפ'ן פראָנט איז ער פון דאַרטען אָפּגעשיקט געוואָרען צו דינען אין „טשעקאַ", וואו ער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט דער זעלביגער איבערגעגעבענהייט און טרייהייט צו „נאַטשאַלסטוואָ".

פון דעסטוועגען איז ער אין אָנפאַנג נישט גערען געגאַנגען מיט דער יונגער יודישער טאָכטער זוכען צווישען די טויטע איהר דערשאָסענעם פאָטער, נישט קוקענדיג אויף דעם געשריבענעם בעפעהל, וואָס זי האָט איהם דערלאַנגט אפשר דערפאַר וואָס עס איז דאַן געווען אַ שטאַרקער פראָסט און אַ קעלט, און די „מאָרגעס", וואו די טויטע קערפּערס זענען געווען ווייט הינטערן שטאָדט אפשר דערפאַר, וואָס ער האָט געטראַכט, אַז די „טשעקאַ" האָט דאַן געהאַט וויכטיגערע אַרבייט, ווי אויסצוזוכען אַ דערשאָסענעם „בורזשוי", ווייל די זיגען פון דעניקינ'ס סאָלדאַטען זענען יענע טעג גראָד געווען בעזונדערס גרויס... מיט איין וואָרט רבקה'נקע האָט געזעהן, אַז דער יונגער טשעקיסט וויל זיך אַרויסדרעהען פון דער שליחות מיט פערשידענע תירוצים און וויל דאָס אָבלייגען אויף אַן אַנדערש מאָהל... זי האָט קוים זיך איינגעבעטען ער זאָל נעהמען אַ קאָזיאָנע פוהר און פאָהרען באַלד. אין וועג איז ער שוין געוואָרען ווייכער...

(פאָרטזעצונג קומט).

פון דער „קולטור—ליגע" בעהערשט פון איין גרויסער אידעע, די אידעע איבער אלע אידעען — אונזער אייגענארטיגע קולטור.

איין שווארץ ווינקעלע האבען נאר די יודען פון פארטא אלעגרא צו ווייזען: דאס איז די גאס פון „מאנטאננא".

נישט קיין טמאים (פרויען-הענדלער) וואוינען דארטען (א חוץ אין ריא דע זשעניירא ווייס מען פון דער מכה נישט אין בראזיל), נאר די הענדלער און אויפקויפער פון גנבות. אט די דאזיגע ביסעל „יודען" האבען אין משך פון יארען ליידער אונטערגעגראבען דעם פרעסטיזש אין סוחר'ישען אנזעהן ביי דער נישט יודישער וועלט, א וואולקאן, וואס לייגט זיך שווער אויף דעם יודישען נאמען דארט. עקאנאמישע פאלגען דערפון לאזען זיך אויך שפירען. די בענק און גרויסע פירמעס גיבען גאנץ נישט גערען קיין קרעדיט צו יודען.

אבער:

פארטא אלעגרא אין א שטאדט פון גלאנץ, פון זון און שמייכעל. לאמיר זיך נישט אפשטעלען קוקען אויף דעם קליינעם, נישט-וויכטיגען, טונקעלען פינטעלע, א שאד א רגע צער צו פערשאפען די קינדער פון פרייד.

*) בעקאנטער ראראאער דיכטער.

יהואש

נאך נישט איז שטיל געווארען דער עכא פון ידיעה וועגען טויט פון איינעם פון די גרעסטע יודישע דענקער — אחד העם און שוין האבען מיר בעקומען א צווייטע טרויעריגע ידיעה פון ניו-יארק, אז דער אונ'ברחמנות-דיגער טויט האט ווידער ארויסגעריסען פון די רייהען פון אונזערע קולטור-שעפער איינעם פון די בעסטע, איינעם פון די גרעסטע און טיפסטע יודישע דיכטער פון אונזער צייט.

יהואש איז געשטארבען.

צ"ת 56 יאהר אלט.

מיט יהואש'ס טויט פערלירען מיר א פאעט א דענקער. וועלכער האט אין א זעהר גרויסע מאס מיטגעווירקט צו שטארקען דעם פונדאמענט פון נייע פארמען אין דער געביידע פון דער יודישער שעפערישקייט.

יהואש איז געווען איינער פון די גרעסטע יודישער דיכטער פון אונזער צייט, מיט זיינע שאפונגען האט ער פערטיפט די יודישע פאעזיע, אריינגעטראגען אין איהר נייע מאטיווען, געדאנקען, בילדער און פארמען.

פון זיינע ערשטע ווערק האט זיך געפיהלט דער נעגאטייווער איינפלוס פון פרעמדע שפראכען, מיט דער צייט האט זיך יהואש בעפרייט פון די דאזיגע איינפלוסען און בעקומען דעם נאמען פון א קלאסישען ליריקער נישט נאר א דאנק דעם אינהאלט פון זיינע שאפונגען נאר אויך א דאנק דעם נישט פערגלייכליכען סטיל זיינעם. יהואש האט פולשטענדיג פערדיענט דעם טיטול—קלאסיקער פון דער יודישער ליריק. א דאנק דאס מאלערישקייט און ריטם פון זיין שפראך האט ער בעוויזען צו שאפען א איגענארטיגע הארמאניע צווישען ווארט און געדאנק.

יהואש איז געווען דער איינציגער וואס האט געוואגט אונטערצונעהמען אזא ריעזיגע ארבייט ווי איבערזעצען דער תנ"ך אויף יודיש, זעהר א גרויסען טייל דערפון האט ער דערגרייכט.

יהואש – שלמה בלומגארטען איז געבוירען אין יאהר 1871 אין סובאלקער קאנט. זיינע עלטערען זענען געווען רעליגיעזע יודען און האבען זייער זוהן אבגעגעבען אין דער וואלאזשינער ישיבה. באלד אבער האט זיך דער יונגער שלמה גענומען צו ליטעראַרישע ארבייטען פון י. ל. פרץ האט ביי איהם אנגענומען די ערשטע לירישע לידער, וועלכע ער האט פערעפענטליכט אין דער „יודישער ביבליאטעק" (רעדאגירט דורך פרץ) אויך ספעקטאר האט אין זיין „הויז-פריינד" פערעפענטליכט יהואש'ס א רייהע ערשטע שאפונגען, אין יאהר 1890 איז יהואש אבגעפאהרען קיין נוי יארק, וואו ער האט זיך געווידמעט אויסשליסליך דער ליטעראַרישער ארבייט.

ס'איז ווערטה צו בעגריסען.

(צוגעשיקטער קאמוניקאט.)

(צו דער ענטשטעהונג פון דער ישיבה „תורת—חיים" אין ראדאם.)

געעהרטער ה' רעדאקטאר!

מיר האבען דעם כבוד אייך צו בעטען אבצודרוקען אויף די שפאלטען פון אייער וו' צייטונג דאס פאלגענדע בעגריסונגס — ארטיקעל, אין דער פארם פון א קאמוניקאט.

דער ישיבה קאמיטעט

* * *

מיט צופרידענהייט קאן מען בעגריסען די איניציאטיווע צו גריגדען אין אונזער שטאדט א ישיבה און בעזונדערס דעם הרב הגאון ר' צבי דוד גליקזאהן שליט"א. א איידעם פון וועלט גאון בריסקער רב ר' חיים סאלאווייציק זצ"ל, דורך וועמענס הילף איז איינגעארדענט געווארען די ישיבה מיטן נאמען „תורת חיים" אופן נאמען פון בריסקער רב זצ"ל, אונטער דער גייסטיגע אנפיהרונג פון הרב ר' חנוך פייביל בורשטין שליט"א, איינער פון די תלמידים פון אויבענדערמאנטען גאון.

שוין יאהרען לאנג איז אונזער שטאדט געווען לעהר פון קול התורה, עס האט זיך געפיהלט א מאנגעל אין איינעם תורה—אנשטאלט, וואו קינדער זאלען געניסען אין א ברייטע מאס תורה ויראת שמים מיר מוזען מודה זיין, אז לעבענדיג צווישען פרעמדע קולטורען און פעלקער זענען די ישיבות שטענדיג געווען די וויכטיגסטע פאקטארען אין לעבען פון יודישען פאלק. דען דורך די תורה האט דאס יודישע פאלק געקענט לעבען און עקזיסטירען דורך די טויזענטער יאהרען פון וואנדערונג און פיין, נישט ענדערענדיג די טיפע איינגעווארצעלטע אייגענשאפטען פון זיין כאראקטער. שטענדיג אין היינט צווישען די פערשידענע ווינטען וועלכע ציעלען אבצורייסען דעם יוד פון זיין אייגענקייט, מוזען מיר תורה פאזיציעס שאפען און פערפעסטיגען פאר די צוקונפט, וועלכע שטארקען אונזער עקזיסטענץ אלס א פאלק מיט א אייגענע קולטור און טראדיציע.

ווי שטארק און טיעף קלינגען די

מיט דער הילף פון א שעהן ווייבל.

(א סברה, אז דער העלד פון דער געשיכטע שטאמט פון ראדאמער אומגעגענד).

אין דער הויפט-שטאדט פון בולגאריען, סאפיא, איז ארעסטירט געווארען דער לאנג-געזוכטער אינטערנאציאנאלער אפעריסט, פאדינארסקי.

תיכף ווי די בערלינער פאליציי איז געוואויר געווארען וועגען פאדינארסקי'ס ארעסט אין סאפיא, האט זי פערגראניש זיך געווענדעט צו דער בולגארישער פאליציי מיט א פאדערונג איהם ארויסצוגעבען דייטשלאנד, האט די בולגארישע פאליציי געענטפערט:

„מיר קאנען פאדינארסקי'ן נישט ארויסגעבען דערפאר, ווייל מיר מוזען זיך פונאנדערקלייבען ווער עס האט אויף איהם מעהר רעכט, דען אויסער דייטשלאנד האבען מיט דער זעלבער פאדערונג זיך געווענדעט נאך עלף מלוכות

ווער איז דער דאזיגער יודישער יונגערמאן פאדינארסקי און מיט וואס האט ער זיך דערווארבען אזא „פרסום" אין דער וועלט?

שטאמען שטאמט ער פון א פוילישע שטעדטיל, (לויט השערות זאל דאס שטעדט'ל זיך געפינען אין ראדאמער אומגעגענד) אבער זיין קאריערע האט ער אנגעהויבען אין רומעניען.

מיט זעקס יאהר צוריק האט ער אנגעטון דאס ערשטע שטיקעל ארבייט אין א בוקארעשטער יובעליר-געשעפט, וועלכען ער האט בליק-שנעל, ממש מיט א קינסטלערישער ווירטואזיטעט אויסגעליידיגט אין עטליכע מינוט. די פאליציי האט איהם דאן געכאפט דעם זעלבען אווענד, ער איז אויך אפגעזעסען 10 חדשים אין טורמע, אבער דאס האט איהם געלוינט, ווייל פון דער גאנצער גנבה האט מען ביי איהם אפילו קיין שפור נישט געפונען. ער האט בעוויזען אלץ צו „לאקירען" ווי געהעריג אזוי, אז ווען ער איז ארויסגעגאנגען צוריק פון תפיסה, האט אויף איהם געווארט א גרויסער פערמעגען.

דאן האט ער זיך משמשות ארומגעזעהן, אז די דאזיגע שפל'ריגע מלאכת פון פשוט גנב'ענען און רויבען איז נישט פאר זיין קינסטלערישער נאטור און ער האט זיך תיכף גענומען צו אנ'אנדער „זשאנר". און דא איז איהם געקומען צו הילף זיין בילד-שעהן און יונג ווייבעל, מיט וועלכער ער האט חתונה געהאט אין רומעניען.

זיי האבען אנגעהויבען ארומפאהרען איבער דער וועלט דעמאנסטרירען זייער „קונסט". אריינפאהרען פלעגען זיי אין די רייכסטע האטעלען און ער פלעגט זיך ארויסגעבען פאר א פארשטעהער פון רייכע אויסלענדישע פירמעס.

אין האטעל פלעגט מען ווארפען אפ-

יוערטער פון ר' שמעון בן יוחאי (חגיגה) „אז אויב מען זעהט שטעדט וואס יוזרען חרוב איז עס נאר דערפאר, ווייל זיי האבען נישט געשטיצט און אויסגעהאלטען ישיבות".

א פאלק איז נאר דאמאלס געזיכערט מיט זיין עקזיסטענץ ווען עס פערשפרייט זיין קולטור צווישען אלע איהרע שיכטען. ביי פעדאן האבען נישט געזיעגט די דייטשע קאנאנען, נאר די דייטשע קולטור.

דאס יודישע פאלק, וואס זיין אייבינער היטער איז „לא בחיל ולא בכח כי אם ברוח" איז נאר דאן עקזיסטענץ פעהיג, ווען ער פערשפרייט די תורה-קולטור, וואס אויף איהר איז געזאגט געווארען: „כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים".

אונזער געשיכטע איז א לאנגע קייט פון טויזענדטער יאהרען און מיר מוזען זארגען. אז מיר זאלען נישט בילדען די לעצטע רינג נאר בעצייטענס פלאכטען דעם קינפטיגען המשך, די פארטזעצונג צו בעקענען זיך מיט אונזערע גייסטיגע אוצרות.

עס איז דעריבער וועדטה צו בעגריסען די שוין געגרינדעטע ישיבה „תורת חיים" מיט איהרע לייסטונגען פאר די יוגענד, ווי אויך די חברים וואס שטעהן אויף דער וואך און זארגען פאר איהר עקזיסטענץ.

ל. ש—סקי.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

די אנפראגע פון ה' סטאראסטא צו הרב שטיינבערג, צי ער נעמט אן דעם רבנות-אמט.

ווי מען גיבט איבער, זאל דער ה' סטאראסטא זיך האבען געווענדעט צו הרב שטיינבערג קיין יאראסלאוו מיט אן אנפראגע, צי ער נעמט אן דעם אמט פון ראדאמער רבנות. אין פאל ער איז ענטשלאסען איבערצונעמען זיין פונקציע, זאל ער קומען קיין ראדאם. אויב נישט זאל ער זיך ענטזאגען. דער ה' סטאראסטא זאל אויך האבען צוגעשיקט א בריעף צו דער קהלה פערוואלטונג, אין וועלכען ער מעלדעט אז די גמינע זאל זיך מיט דער זעלבער אנפראגע ווענדען צום יאראסלאווער רב.

אין שטאדט געהען ארום קלאנגען און עס ווערען ארויסגעזאגט השערות, אז דערין זאל זיך האבען משתדל געווען ה' קעסטענבערג, כדי אין פאל, ווען הרב שטיינבערג זאגט זיך אב אנצונעמען דאס ראדאמער רבנות, זאל ער בלייבען ווייטער פערטרעטען אויפן אמט פון א רב ביז די נייע רבנים-וואהלען.

מיר גלויבען, אז ה' קעסטענבערג וואלט זיך בעסער נישט געוואונשען, ווייל צו נייע וואהלען וואלט צו לאנג געווען צו ווארטען, ביז זיי וואלטען צושטאנד געקומען. שווער איז אבער צו גלויבען, אז דערין זאל האבען מיטגעווירקט ה' קעסטענבערגס השתדלות. אויב דער ה' סטאראסטא האט ווירקליך געשיקט אזא בריעף צום יאראסלאווער רב האט ער עס זיכער געטוהן צוליב ריין מארטעלע טעמים.

ווי מיר דערוויסען זיך איז די טעג געפאהרען קיין יאראסלאוו א דעלעגאציע פון גמינע, כדי ענדגילטיג זיך צו דערוויסען, צי הרב שטיינבערג נעמט אן דעם כסא רבנות, אדער נישט.

שטעלט נישט אב קיין סם פאר די מייז, ווען איהר האט קינדער אין שטוב.

צוליב אונפארזיכטיגקייט האבען 2 קינדער זיך שיער ניט פערסמ'ט.

ביים איינוואהנער אויף פאדוואלניע 3 ה שמואל ס. האבען פערגאנגענעם פרייטאג זיך פערסמ'ט צוויי קינדער, אויפעסענדיג די זיס—געקנעטענע סם-קיילעכלעך, וואס מ'האט אויף ביינאכט פון דער פריהער אבגעשטעלט פאר די מייז. די שטוב מענשען האבען א פנים געמיינט, אז די מייז זענען געקומען זיך בעלעקען מיט די צוגעגרייטע פאר זיי מאכלים און זיי האבען דעריבער פערגעסען א קיק געטוהן, צי עס איז פון סם עפיס איבערגעבליבען, כדי זיי זאלען וויסען פארזיכטיג צו זיין און דעם סם אויפצוהאלטען פאר די קינדער. נישט פיהלענדיג, אז זיי לאזען איבער געפעהרליכע שפייז, האבען די שטוב-מענשען פרייטאג אין דער פריה פערלאזט די וואוינונג און געגאנגען איינקויפען אויף שבת, איבערלאזענדיג א 7-יעהריג מיידעלע. צום איבערגעבליבענעם קינד איז קיין נאכדעם אריינגעקומען א צוויים מיידעלע פון דעם שכן א. רוטמאן, און ביידע קינדער האבען שפילענדיג זיך, אפשר—געשמאקט פון די זיסע קנעטענע קיילעכלעך, וואס זיי האבען אנגענומען, צוליב זייער זיסקייט, פאר גוטע זאכען און אנגעגעסען דאס צו דער זעטעניש. ווען די קינדער האבען דעם סם אראבגעשלונגען זענען זיי אוועקגעפאלען אין א פערחלש פון צושטאנד. צום גליק האבען זיך די שטוביגע גיך אומגעקעהרט פון גאס און מ'האט די קינדער תיכף געהאפט אין יודישען שפיטאל. צוליב דער שפעטקייט איז דארט שוין קיינער פון די דאקטוירים נישט געווען און מ'האט די קינדער געבראכט צום פעלדשער ה' אברהמ'לע פינקעלשטיין (וואלע יעל כער) האט מיט א קישקע אויסגעפלומט דעם סם פון די קינדער.

נאכ'ן אבלינגען מעליכע טעג האבען זיך די קינדער אנגעהויבען צו פיהלען בעסער.

דערטרונקען געווארען בשעת גליטשען זיך אויף א טייך.

פארינען שבת האט אין ביאלאבזשעגן פאסירט פאלגענדער טרויריגער פאל: 5 דארטיגע יונגלעך האבען זיך איבערגעגליטשט אויף דער פערפרוירענער יעזשארא פון שטעדטעל און זענען דערביי דערטרונקען געווארען. די סבה דערפון איז געווען, וואס דאס וואסער איז נישט געווען גענוג פערפרוירען און דאס אייז האט זיך דעריבער בשעת דעם גליטשען זיך אונטערגעבראכען און אלע 5 יונגלעך זענען אראב אין דער טיף פון וואסער. 4 איז

אויג אויף א רייכען „פרייער" און זיך מיט איהם נאהנט בעקענען. דאן פלעגט ער אוועקפאהרען „געשעפטליך" אויף א פאר טעג, איבערלאזענדיג אין האטעל זיין יונגע שעהנהייט.

ווען ער פלעגט צוריקקומען, פלעגט ער שטענדיג טרעפען אזא לאגע. אז באטש נעם און דערשיס אויף אנ'ארט דאס ווייבעל מיט איהר רייכען פריינד. עס פלעגט זיך אנהויבען א שטארקע דראמאטישע האנדלונג, אבער ענדיגען פלעגט זיך עס דערמיט, וואס דער רייכער שכן פלעגט געבען א גרויסע סומע געלט אבי פטור צו ווערען פון אן עפענטליכען סקאנדאל.

דעם ווייזען אופן האבען זיי פראקטיצירט אין א גאנצער רייה דייטשע שטעדט, אזוי, אז בלויז אין דייטשלאנד האט דאס פאר אריינגעבראכט עטליכע הונדערט טויזענט מארק. ווען אין דייטשלאנד האט די פאליציי אנגעהויבען זיך נאכפרעגען אויף זיי, זענען זיי אוועק נאך עסטרייך. דא האבען זיי מיט זעלבען שפיצעל ארויסגעקריגען ביים דירעקטאר פון דער קייזערליכער אפערע הונדערט צוואנציג טויזענד דאלאר. דער „מאן" איז ארעסטירט געווארען און איז אפגעזעסען צעהן חדשים אין תפיסה, אבער דאס געלד איז ווי אין וואסער אריין.

נאכדעם האט ער אנגעהויבען א ריי „נעסטראלען" אין פארשיעדענע לענדער פון אייראפע. אין עטליכע ערטער האט איהם די פאליציי געפאקט און ער פלעגט זיצען לאנג אויף אומזיסטע קעסט, אבער דאס פלעגט איהם שטענדיג לוינען, ווייל די ארויסגעפרעסטע געלדער פלעגען תמיד בלייבען ביי איהם.

דער בחור האט שוין אפילו געהאט אנגעשפארט אין ארץ ישראל. דארט האט ער זיך ארויסגעגעבען פאר א „פערסישען קאנסול" און האט געפרובט דורכפיהרען א פאר געשעפטליך פון זיין ספעציאליטעט. ארץ ישראל איז געווען דאס איינציגע ארט, וואו די ביזנעס זענען איהם געבען נישט געגאנגען. ער האט געפרובט בייטען די ראלע און האט זיך פארגעשטעלט אלס פייערדיגער ציוניסטישער עסקן, אבער אויך דאס האט נישט געהאלפען און ער האט א פערביטערטער פערלאזען ארץ ישראל. און ביירוט זאגנגען איז איהם שוין געלונגען אריינצוכאפען 12 טויזענד פונט אלס גרינדער פון א נייער „פערסיש יודישער באנק".

איצט איז דער תכשיט, שוין צוואמען מיט זיין מיטהעלפערקע, אין זיכערע הענד. אויב יעדע פון די מלוכות וועלכע ער וועט איצט כסדר ארויסגעגעבען ווערען וועט איהם מכבד זיין כאטש בלויז מיט צוויי יאהר חד-גדיא, וועט ער זיך שוין מוזען געזעגענען מיט זיין שעהנעם פאך לכל הפחות אויף צוואנציג יאהר.

געלונגען צו דער צייט ארויסצוראטעווען. דעם 5 טען, דאס יונגעל שמואל געלקער האט מען שוין ארויסגענומען א טויטען. דאס דערטרונקענע יונגעל איז 12 יאהר אלט געווען.

וואַרנונג.

ס'איז קאָנסטאטירט געוואָרען, אין איינינע ערטער, אז די באפעלקערונג באנוצט דענאטור שפירט, וואס איז באשטימט אויסשליסליך צו באלייכטען און באהייצען, צום געטראנק.

אזוי ווי דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט דורך א פעראָרדנונג פון 12-טען ליסטאפאַר 1926 פערגרעסערט די רעזע פון סם סובסטאנצען אין שפירט אויף ראסעלס, דעריבער וואָרענט די פינאנץ קאַמער אין קעלץ נישט צו באנוצען קיין דענאטירטען שפירט, ווייל דאס קען זיך פאטאל אָבשלאָגען אויפ'ן געזונד-צושטאנד פון די טרינקער.

פון האַנדווערקער-קלוב.

זונטאג דעם 16 ד. ח. 8 אין אווענד איז פארגעקומען א אויסערגעווענליכע פערזאמלונג פון האנדווערקער, וועלכע איז געווען געווידמעט ספעציעל די לאָקאל פראגע.

די פערזאמלונג האט געעפענט דער פרעזעס ה' ל. בריליאנט, וועלכער באמערקט, אז עס איז שוין די העכסטע צייט דאס די האנדווערקער אין ראַדאם זאלען זיך פערשאפען א אייגען ווינקעל.

די ה"ה י. מאנישעווסקי, י. ד. סטראוושיוסקי, י. איירעלבוים, קאסאי און א. גלוזמאן, האבען אין הייסע ווערטער געשטיצט די פערזאמעלטע אינטערעסירען די אקציע און דעקלארירען זיך לטובת דעם צוועק, די פערזאמעלטע האבען איינשטימיג אקצעפטירט דעם פראיעקט און פארזיכערט די פולע אונטערשטיצונג

איבער'ן ארט האבען זיך א גרעסערע טייל דעקלארירט מיט פארשידענע סומען און א טייל טאקלייט מיט מאטעריאלען און ארבייט

א האַנדווערקער.

פון דער ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין ראַדאָם.

פרייטאָג צינאכטס ד. 21|1 אום האלב 8 א זייגער וועט ח' פראפ. ס. מושקאטבליט האלטען דעם המשך פון זיין רעפעראט א. ד. ט.

די שלח ם (מאַקסמאַלאַן).

איינגאנג פאר מיטגלידער פריי.

גאולת האָרץ-רינג

צום 25 יעהריגען יובילעאום פון קרן—קימת—לישראל.

אָרגאניזירט דורך די יודישע פרעסע אונטער'ן פראָטעקטאראט פון דעפוטאט יצחק גרינבוים.

(המשך)

ה' סטאניסלאוו קוראָייער ענטפערט דעם ה' ג. גינזבורג מיט 20 זל. און רופט ארויס: חיים בירענבוים, פאבּיאַן לאנדאו, יצחק מאיר ראזענבערג, ארוואקאט שמעון מולצר ענטס. דעם ח' פרענקעל מיט 15 זל. און רופט ארויס: ארוו. שטילער, ד"ר קאדישעוויטש און ד"ר קעלצרוואַרם. מאיר גראנעק 10 זל. און רופט ארויס: משה מארגוליס, משה פאווא, נחמיה מייל שטיין, גבריאל אייזמאן. פראפ. פ. מושקאטבליט ענטס. דעם ה' גראָספעלד מיט 5 זל. און רופט ארויס: אליעזר בערקאָוויטש, אהרן מערין, ישראל ווייספוס, ד"ר נאדעל, ד"ר לעווי (בענדין), חיים גראָספעלד (אָפאָטשנא). ד"ר שענקראוויטש ענטס דעם ה' פאלבע מיט 5 זל. און רופט ארויס: ד"ר הענריק לעווין, ד"ר קלייגבערגער, אַדוו. ענדעלמאן, ד"ר וול. פינקעלשטיין, אַדוו. ראזענפארב און רישאַרד מארטאפעל. שושנה מושקאטבליט ענטס. דעם ח' מאַגיסטער פאלבע מיט 5 זל. און רופט ארויס: הענאָ פרענקעל, מאגיסטער יאדוויגא און אינוש, יאַן פירסטענבערג, פראָפ. זאָסיאַ גליקסמאן, לעאָניאַ און צבי ליפסקי. דענט. רעגינע באוקער, רוזשא זילבערגעלד (לובלין). רעגינא בראמבערג—אוריפזאן (לובלין), דירעקטאָר פרוי באָרענשטיין (מלאַווא), מענדעל פערסטער (ווארשא). יעקב קליינמאן ענטס. דעם ח' דירעקטאָר דוד פרענקעל מיט 5 זל. און רופט ארויס איתמר גורפינקעל, אליעזר פינקעלשטיין, אליהו שפייזמאן, אייזיק וויינריב. ירמיהו וואלדשטיין ענטס דעם ה' טייכמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס: לייבל טרעגער, לוי שטייגבאק, ראובן וואולף יעקב האָלץ, מענדיל פריימאן, דוד איבּנרער און אברהם פוקס. נתן מאנגישעווסקי ענטס. דעם ה' באקמאן מיט 5 זל. און רופט ארויס: אלתר גאל מביאווסקי, חיים פאלעק באָרענשטיין, משה ראָזענבערג, דוד נורפינקעל. ד"ר פאמראק ענטס. דעם ה' פ"אפ, האלצקענער מיט 5 זל און רופט ארויס: ד"ר ראשקעס. און ד"ר שלאפערמאן. מאיר קראיעווסקי 5 זל און רופט ארויס: משה בלומאן, חיים בלומאי, יוסף קארמאן

פון „עזרה".

די קוך ביי די געזעלש. „עזרה" איז שוין טעטיג קאָרגע צוויי וואכען ס'ווערט ארויסגעגעבען יעדען טאָג הונדערט מיטאגער פון טייערע פראָדוקטען,

* * *

דינסטאג איז פארגעקומען א בלומעל לטובת דער קוך. געזאמעלט איז געווארען ביי א בעטייליגונג פון א קליינע צאהל פארלעך. געזאמעלט האבען די ארלי"ס גרינשפאן — רייך 61,66. פרוי טייטעלבוים און פרל'ס ראזענבערג—זילבערבערג 42,43. שוועסטערען שרעק 26,49. רוטמאן און טייכמאן 26 00, זילבערבערג-האראניק 20,01, פרידמאן—גאוואק 14 77. ס"ה איז געזאמעלט געוואָרען 191 36

די אָנטיילנעמער אין דער זאמלונג ווערט אויסגעדריקט א הארציגען דאַנק.

פון „טאָז".

די קאָנצעלאַריע פון „טאָז" איז טעטיג יעדען טאָג (אויסער שבת) פון 11 ביז 1 א זייגער בייטאָג.

די קאָנצעלאַריע געפינט זיך אין אייגענעם לאָקאל פון „טאָז" (דלוגאַ 24

קינדער פון אונבעוויסטע עלטערן.

די ראַדאָמער פּראַסטאַווע קאָמוניקירט: לויט געזעץ פון 1 ליפּיעץ 1926 וועגען געבורטס אקטען פאר קינדער פון אומבעקאַנטע עלטערן, אויפ'ן שטח פון געוועזענעם רוסישען זאָבאָר, איז יעדער, וועלכער געפינט א קינד פון אונבעוואוסטע עלטערן, ווי אויך דער וואס האט השגחה איבער אזא קינד — פערפליכטעט אין משך פון א חודש פון דער צייט אָן, ווען ער האט דאס קינד געפונען, אָדער פון גענומען עס צו ערציהען. — וועגען דעם מודיע צו זיין דער אדמיניסטראַטיווע-מאכט אין איהרע געהעריגע אינסטאַנצען, צו וועלכע דאס קינד געהערט.

לויטן ארטיקעל ק פון אויבּענדערמאנטען געזעץ איז דער דאזיגער פליכט אויך ח", אויף די, וואס האבען פון לאנג שוין געפונען, אָדער גענומען צו זיך אזעלכע קינדער, אין פאל, ווען זיי זענען נישט פערשריבען אין די געבורטס אָקטען, אדער נישט איינגעמאלדען געווארען.

דער פערמין מודיע צו זיין ווענען אלע פריהעריגע פאלען פון געפינען, אָדער ערציהען ביי זיך קינדער פון אונבעוואוסטע עלטערן, ענדיגט זיך לויטן זעלבען געזעץ דעם 26 סטיציען ה, י,

היות ווי דאס איינפיהרען א אָרדנונג אין ציוויל-שטאנד פאר די קינדער פון אונבעוויסטע עלטערן איז פון גרויסער בעדייטונג, אזוי פאר דער באפעלקערונג גופא, ווי אויך פאר דער אלגעמיינער מלוכה'שע אָרדנונג און וועלענדיג אויך נישט גורם זיין אויף שטראף-קאנסעקווענצען, וועלכע זענען פארגעזעהן אין ארט. 8 פון זעלבען געזעץ, האט די סטאַראָסטווא צוליב דעם גערופען דעם מאגיסטראט און די גמינע-אַמטען פון גאנצען קרייז-בכדי זיי זאלען דעם אינהאלט פון געזעץ תיכף באקאַנט מאכען דער אָרטיגער באפעלקערונג,

אינער'ן-מיניסטער סלאַוואָי סקלאַדקאָווסקי אין ראַדאָם.

פאריגען דינסטאג האלב 11 פריה איז אומגערעכט אָנגעקומען אין דער היגער סטאראסטווא דער אינער'ן—מיניסטער, גענעראל ה' סלאוואוי סקלאדקאווסקי. אריינקומענדיג אין אויפנאהמ'ס-זאַהל פון ח' סטאַראסטא האט ער געטראפען א גרויסע אינטערעסאנטען, וועלכע האבען געווארט אויפגענומען צווערען לויט דעם סדר: דער מיניסטער האט געבעטען דעם וואָזשני צו מעלדען דעם סטאַראסטא, אז עס ווארט א געוויסער גענעראל. דורך דער צייט האט דער מיניסטער אויסגעפוהן זיין אויבער-מאָנטעל, בעת וועלבען עס זענען אנגעקומען דער סטאראסטא מיט'ן שעף פון דער קאנצעלאריע ה' בעטקער. באמערקענדיג דעם הוכנעשטעלטען פעטענט אין זיין מיליטערישען מונדיר, האבען זיי נערעכענט, אז ער איז געקומען אין מיליטערישע ענינים און אויף זייער אָנפראגע, וואס דער ה' גענעראל חאונשט האט ער זיך פאָרגעשטעלט און געענטפערט: איך בין אינערן—מיניסטער סלאַוואוי סקלאַדקאָווסקי, — און גלייך נאָכדעם צוגעטרעטען צו זיין אינספעקציע. ער האט קאָנטראָלירט צום ערשטן דעם אויפנאַהמס—בוך פון ה' סטאַראָסטא, בעקענענדיג זיך מיט די ביטען פון די אינטערעסאנטען. ער האט בעזוכט יעדען רעפערענט בעזונדער-אויספרעגענדיג אויף דער ערלעדיגונג פון זייער צמליכער טהעטיגקייט, נאָכהער איז דער מיניסטער אין בעגלייטונג פון ח' סטאראסטא און זיין שעף

קעלצער אבטיילונג.

געגרינדעט אַ געזעלשאַפט צו בעקעמפען שווינדזיכט (סוכאָטען).

די לעצטע טעג איז אין דער וואָיע־וואָדזשטווע פאָרגעקומען א זיצונג אונטערן פאָרזיץ פון ליימער פון דער געזונד־הייטס סעקציע צו גרינדען אַ געזעלשאַפט, כדי צו בעקעמפען סוכאָטען אין דער קעלצער וואָיעוואָד־זשטוואָ מיט זיץ־אָרט אין קעלץ.

צו דער אויבענדערמאָנטער זיצונג זענען איינגעלאדענע געוואָרען די דאָקטוירים ה"ה: ד"ר פלעשלער (יוד), ד"ר לאוואקאָווסקי און ד"ר זאָסיכאַ. וועלכע בילדען דעם צייטוויילינען אָר־גאניזאַציאָנס — קאָמיטעט. די ערשטע אַלגעמיינע אָרגאניזאַציאָנס־פערזאַמ־לונג, וועט פאָרקומען די נאָהענסטע טעג אין זאַחל פון שטאָדט־ראַט מיט דער בעטייליגונג פון פאָרשטעהער פון אַלע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס יודישע און נישט יודישע.

בעשטראָפט דעם ה' אַדאָלף ווילנער מיט 4 טעג אומבעדינגטע אַרעסט.

זיינע צייט האָבען מיר שוין געמאָל־רען וועגען דעם סקאנדאל, וואָס האט אויסגעבראָכען צווישען דעם ה' אַדאָלף ווילנער און מאגיסטראט לאווניק ה' הערמאַן לעווי אין סטאָלענסקעס צו־קערנ־ע.

דער פּראָצעס איז פאָריגע וואָך בעטראכט געוואָרען אין היגען פרי־דענס־געריכט און נאָכ'ן אויסהערען די ערות האָט דאס געריכט אנערקענט די בעליידיגונג פון ה' ווילנער לגבי דעם ה' לעווי און איהם בעשטראפט מיט 4 טעג אונבעדינגטע אַרעסט.

א טרויער אַקאַדעמיע צוליב'ן טויט פון גײַסטיגען מנהיג אחד העם ז"ל.

צוליב'ן טויט פון דעם גייסטיגען פיהרער פונ'ם יודישען פאָלק אחד העם (ראובן אשר גינצבערג) אָרדענט איין די יודישע ביבליאָטעק ביים „תּרבּות" אַ טרויער־אקאַדעמיע.

דער טאג און דאס אָרט, וואו די אַקאַדעמיע וועט פאָרקומען וועלען מיר בעזונדער מודיע זיין.

קאָמוניקאַט.

די עקזעקוטיווע ביים קעלצער רעטונגס—קאָמיטעט מאַכט דערמיט בעקאַנט די טעטיגקייט פוי רעטונגס—קאָמיטעט פאר דער צייט פון 25 סאָוו־דזיערנ־ק ביז'ן 31 גרודזיען 1926. פאר דער צייט זענען איינגעפּאַסען געוואָרען 659 ביטעס אויף הלוואות. בעגומען געוואָרען אין אבט זענען 393 ביטעס, גינסטיג ערלעדיגט 234 געבליבען צום בעטראכטען 266 ביטעס. פון די הלוואות האבען גענאָסען 172 פערזאָן אויף א סומע פון 29 150 זלאָטעס.

דערויף האָט מען בעקומען אמעריקאַנער געלדער

דעם 25 אָקטאָבער 1000 דאָלאַר —	9000 זל.
דעם 27 דעצעמבער 1000 „ —	„ 8930
צוזאַמען	„ 17 930
פון פערשידענע איינמאָליגע נדבות אין בארעס געלד און אין יוטקעלען	גר. 13 435,16 זל.
צוריק בעקומענע ראַטעס פון די הלוואות	„ 3 399 50 „
צוזאַמען	גר. 34.814 66 זל.
ארויסגעגעבענע הלוואות ביז'ן 1/1 1927	29,150 זל
ביורא און אנדערע הוצאות	גר. 935 57 זל.
צוזאַמען	גר. 30 135 57 זל.
געבליבען אין קאסע פון דעם קאָמיטעט אויסן 1/1 1927	גר. 1,644,09 זל.
אין באַנק קופיעצקי	250 — זל.
וועקסלען אויף א סומע פון	2.735 - זל.
צוזאמען	גר. 34 814,66 זל.

די עקזעקוטיווע בײַם רעטונגס—קאָמיטעט אין קעלץ.

פאָרזיצענדער (—) ד"ר י. לעווינזאָהן.

סעקרעטאָר (—) אַ. סגרויעסניק.

קעלץ, דעם 10—טען סעפּטעמבער 1927 יאָהר.

וויכטיג נייעס פאר דער קעלצער בעפעלקערונג.

לעצטענס איז געשאפען געוואָרען אין אונזער שטאָדט אַ נייער הייל—פונקט פון הייל־מיטלען, אויסגעפיהרט דורך דאָקטוירים—פּראַקטיקאַנטען פון קעלץ, לויט'ן צושטאַנד פון דער נייעסטער מעדיצינישער וויסענשאַפט, וועלכע איז ביז'ן איצטיגען מאָמענט געווען פאַרבונדען מיט די גרעסטע שוועריגקייטען.

ביז איצט האָט קיין שום דאָקטאָר אין קעלץ ביים בעטראכטען אַ קראַנקען צוליב'ן מאַנגעל אויפ'ן אָרט פון נויטווענדיגע הייל—אַפּאַראַטען זיך נישט געקענט בענוצען מיט פעראנטוואָרטלי־כע הייל־מכשירים און אינסטרומענטען, טראָץ דעם, וואָס די הייל—מכשירים זענען שוין פון לאַנג אַן גוט בעקאַנט דער ברייטער מעדיצינישער וועלט, אָהן וועלכע קיין שום דאָקטאָר קען זיך ביים היינטיגען אָהן זיי נישט בע־גיהן.

און דעריבער דאַרף מען בעגריסען מיט אָנערקענונג דעם פאַקט פון מאָל־גענדע דריי יודישע דאָקטוירים ווי ה"ה: ד"ר פעלץ, ד"ר שטראָם און ד"ר גאָלד־שטיין, וועלכע האָבען זיך דעצידירט אויף גרויסע מאַטעריעלע אויסגאַבען און זיך איינגעקויפט אין דייטשלאַנד ערשט־קלאַסיגע אפּאַראַטען, ווי אַ גרויסען רענטגען—אַפּאַראַט א. ד. גל., וועלכע וועלען דינען צו דער דיפּסאַ־זיציע יעדען אָרטיגען און ווי אויך יעדען קראַנק—ליידענדען און איינ־וואוינער פון קעלצער אומגעגנד.

צו דעם צוועק האָבען די אויבענ־דערמאָנטע ה"ה דאָקטוירים געדינגען אַ ספּעציעלען גרויסען און שעהנעם לאָ־קאל, וועלכער געפינט זיך אויף מאַ־דעמוישאָ גאַס № 11, איינגעאָרדענט לויט די לעצטע מעדיצינישע פאָרדע־רונגען און איינגעאָרדענט דאָרט די אפּאַראַטען, וועלכע דיענען נישט נאָר צו עלעקטריזירען; נאָר אויך צו היי־לען קראַנקהייטען ווי: האָר, הויט—קראַנקהייט, ראַק, און אויך פרויען—קראַנקהייטען.

די אַפּאַראַטען וועלען געפיהרט ווע־רען דורכ'ן ה' ד"ר גאָלדשטיין, וועל־כער האָט זיך בעזונדער ספּעציאַליזירט ביי דעם פאַך ביים פּראָפ. האָלצקנעכט אין וויען, וועלכער איז איצט איינער פון די גרעסטע אויטאָריטעטען אויף דער מעדיצינישער וועלט.

און דעריבער וועלען פון איצט אָן די קעלצער און אָרומיגע איינוואוינער האָבען די מעגליכקייט פאר אַ ביליגען אָבצאָהל זיך אויסציהיילען פון „פאָרך" וועגען וואָס ס'האָבען זיך ביז איצט בעמיהט די אָרטיגע וואוילטהעטיגע אינסטיטוציעס.

אויסער אלע אַפּאַראַטען, וועט זיך אין אויבענדערמאָנטען לאָקאַל אויך גע־פונען אַן אַפּאַראַט „דיאַט הערמיא", וועלכער דינט צו פערשידענע קערפּער־היילען, ווי: געליינקען, פרויען-קראַנק־הייטען, ליגנגען—קראַנקהייטען און ד. ג, אַנדערע אַפּאַראַטען וועלען דינען צו עלעקטריש — באָדען, עלעקטריזירען, מאַסאַזשען, אויסברענגען און ד. ג.

צווישען אַנדערע אפּאַראַטען געפינען זיך אויך קוואַרץ—לאַמפען פון דער נייעסטער קאָנסטרוקציע צוגעפּאַסט צום איצטיגען פּראָגרעס אין קעלץ.

דורך די דאָזיגע איינריכטונגען האָבען די אויבענדערמאָנטע דאָקטוירים מעגליך געמאַכט די אָרטיגע און אַרומיגע איינוואוינער, פאר אַ קליינעם אָבצאָהל צו געניסען פון די נייעסטע מעדיצינישע פאָרטשריטען, און דערמיט פערלייכטערט די אויבענדערמאָנטע קראַנק-ליידענדע. וועלכע מוזען אין יעדען פאַל פאָה־ען קיין וואַרשאַ, קראָקאָ און אויסלאַנד, וואָס עס איז פער־בונדען מיט צייט פערלוסט, געלד הוצ־אות און געזונד, אַרומשלעפּענ־יג זיך אלס שטענדיגער וואַנדערער איבער פערשידענע שטעדט.

אין דער נאָהנסטער צייט, וועט אין אויבענדערמאָנטען הייל—פּונקט אויך זיין טהעטיג א בעזונדערער לאָקאַל, וואו ס'וועלען אויסגעפיהרט ווערען אלערליי שווערסטע אפּעראַציעס דורך אַנ'ערסטקלאַסיגען ד"ר כירורג.

מען קען דעריבער גלויבען, אַז מיט צופרידענהייט און אַכטונג וועט זיך די קעלצער געזעלשאַפט אָפּרופען לגבי דעם ניי־געעפענטען הייל־פּונקט, ווייל דער דאָזיגער פאַקט, איז טאַקי א וויכ־טיג נייעס פאר דער קעלצער און אַרו־מיגער בעפעלקערונג.

דער מיליטער-שטייער.

דער היגער שטייער—אַמט האָט שוין אָנגעהויבען אויפצומאַנען דעם מיליטער—שטייער.

דעם מיליטער שטייער דאַרפען צאָלען פּערזאָנען, וועלכע זענען איבערגעטראָגען געוואָרען אין רעזערוו אויפען יסוד פון אַרט. 56, (3 I און 3 II) ווי אויך די, וואָס זענען קוואַליפיצירט געוואָרען אַלס אינגאַנצען אומפעהיג צום מיליטערישען דינסט.

בעפרייט פון שטייער זענען נור אונטערמאָזגליכע צו פיזישער אַרבייט.

חעגען דער יודישער מענער—גימנאַזיום אין קעלץ.

צוליב דעם וואָס דעם יודישען מענער-גימנאַזיום דראָהט יעצט, צוליבע געוויסע סבות, ליקווידירט צו ווערען—איז געשאַפען געוואָרען אַ קאָמיטעט מיט ה' זיירמאַן בראַש, וועלכער האָט די אויפגאַבע דאָס גימנאַזיום פאַר יעדען פּרייז ווייטער צו דערהאַלטען.

דער קאָמיטעט ווענדעט זיך מיט אַ הייסען אַפּעל צו דער יודישער געזעלשאַפט און צום לעהרערשאַפט פון גימנאַזיום מיטצוהעלפען דעם קאָמיטעט אין זיין אַרבייט, כּדי דאָס איינציגע געזעלשאַפטליכע קולטורעלע איינריכטונג זאָל חלילה נישט פערמאַכט ווערען.

וועגען דעם צושטאַנד פון גימנאַזיום, וועלען מיר זיך אומקעהרען אין קומענדיגען נומער.

דער „חתן" איז נעלם געוואָרען פאַר דער חופה און אַ טאָג שפּעטער האָט מען געפּראַוועט די סעודה פון זיין ניי-געבוירענעם זוהן...

פרל' ה. ב. פון אַלטע זאַגנייניפקאַ גאַס, איז לעצטענס אַהיים געקומען פון איהר בעזוך אין לאָדז און איז מיט עפּליכע טעג שפּעטער געוואָרען אַ מוטער... די שכנים איהרע. דערוויסענדיג זיך, אַז דער „חתן" און מאַן געפינט זיך אין קעלץ, האָבען נאָך איהם געשיקט און איהם איבערגעשלאָגען צו נעמען חופה וקידושין מיט זיין... כלה און פרוי. אָבער דער „חכשים" האָט פאַר די חופה און קידושין געפאָדערט נישט מעהר ווי 500 זלאָטעס די שכנים, וועלכע קאָנען זעהר גוט די שלעכטע מאַטעריעלע לאַגע פון פרל' ה. ב. זענען געקומען צום היגען רב, הרב ראַפּאַפּאָרט, האָבען איהם פערציילט די גאַנצע געשיכטע און איהם געבעטען, אַז ער זאָל זעהען די סומע ערגיץ וואו צו שאַפען, כּדי די חתונה זאָל קאָנען פאָרקומען נאָך פאַר'ן ברית.

די 500 זל. זענען טאַקי צונויפגעזאַמעלט געוואָרען און די חתונה איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן פאָריגען פרייטאָג, מיטאָג-צייט. ווען די שמשים מיט'ן חזן זענען געקומען צום „חתן", זענען זיי געוואויר געוואָרען, אַז דער „חכשים" איז נעלם געוואָרען פון שטוב און געמאַכט ויברח אין אַ פרעמדער שטאָדט אַריין.

צומאָרגענס איז פאָרגעקומען די סעודה פון זיין ניי-געבוירענעם זוהן. די לצני הדור האָבען אַפילו געהייסען דעם זוהן אַ נאָמען געבען נאָך זיין „פאָטער"...

דער קאָסטיומען—באַל אין דער שולע פון פרוי זימנאָחאָדאַ.

מאָנטאָג דעם 17-טען ר. ח. איז אין דער מיידעל-גימנאַזיום פון פרוי זימנאָחאָדאַ איינגעאָרדענט געוואָרען אַ קאָסטיומען—באַל פאַר די שילערינס פון די קלענערע קלאַסען.

דער באַל, אויף וועלכען עס זענען געקומען עטליכע הונדערט יונגערע שילעריגס און שילערס אויך פון אַנדערע שולען, איז געווען זעהר אימפּאָזאַנט.

די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט האָט אַרויסגערופען די שילערין ש. וואַרשאַוויאַק, וועלכע האָט געטראָגען אַ קאָסטיום צוזאַמענגעשטעלט פון עטיקעטען פון דער בעוואוסטער שאָקאָלאַד-פאַבריק „ג. ג. לאַרדעללי" און אויך גלייכצייטיג מכבד געוועזען אַלע אַנוועזענדע מיט די אויסאַרבייטונגען פון דער פירמע.

פּרייזען האָבען בעקומען די שילערינס ס. וואַרשאַוויאַק און ראָטענבערג און דער שילער לימאַן.

צום סוף איז געמאַכט געוואָרען אַ פאָטאָגראַפיע פון דער אָריגינעלער פערזאַמלונג.

א נייער יודישער פעלטשער אין קעלץ.

דעם 13—טען ה. ח. האָט זיך אין קעלץ בעזעצט אויף קליינע גאַס № 22 אין הויז פון ה' טשאַרני דער אין קעלצער קרייז בעוואוסטער סטאַרשי פעלטשער ה' רובינשטיין.

ה' רובינשטיין, וועלכע פּראַקטיקירט שוין אין זיין פאַך עטליכע צוואַנציג יאָהר איז זעהר בעליבט כמעט ביי אַלע דאָקטוירים פון קעלצער קרייז.

ה' רובינשטיין האָט די לעצטע יאָהרען געאַרבייט אין כמיעלניק (קעלצער קרייז) און האָט בעקומען דעם צוטרוי פון דער דאָרטיגער בעפעלקערונג.

דער סוחרים צוזאַמענפאָהר אין קעלץ.

זונטאָג דעם 16-טען ה. ח. איז אין לאָקאַל פון קרייז—סוחרים פעראיין פאָרגעקומען אַ סוחרים צוזאַמענפאָהר פון קעלצער קרייז.

מצד דער וואַרשאַוער סוחרים-צענטראַלע האָבען זיך בעטייליגט אין צוזאַמענפאָהר די ה"ה: אַדוואָקאַט מאַרגוליס און ריכטער פרידע.

אויספיהרליך אין קומענדיגען נומער.

דער קעלצער סטאַראָסטווא איבערגעגאַנגען אין וואָיעוואָדסטווא.

דער קעלצער סטאַראָסטע ה' פּערעדניצקי איז איבערגעטראַגען געוואָרען אויף אַ העכערען אַמט אין דער קעלצער וואָיעוואָדסטווא אַריין. פאָרלויפיג האָט נאָך קיינער זיין ביז איצטיגען אַמט נישט פערנומען.

די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „לינת-הצדק".

זונטאָג, דעם 16—טען ה. ח. איז אין לאָקאַל פון דער יודישער קהלה פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער געזעלשאַפט „לינת—הצדק", אויף וועלכע ס'איז אויסגעוועהלט געוואָרען א נייע פערוואַלטונג.

צוליב די וויכטיגקייט פון דער פערזאַמלונג וועלען מיר געבען אַן אויספיהרליכען בעריכט אין נעכסטען נומער.

אַ בריעף אין רעדאַקציע.

ג. ה' רעדאַקטאָר!

ערלויבט אונז צו פערעפענטליכען אויף די שפּאַלטען פון אייער וו' ציי-טונג פאָלגענדע ערקלערונג:

אין № 2 פון „ראַדאָמער - קעלצער לעבען" איז געווען פערעפענטליכט אַ בעריכט פון דער אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער שיסטער—סעקציע ביים יודישען האַנדווערקער-פעראיין, אין וועלכען ס'איז צווישען אַנדערען געווען בעמערקט, אַז די נייע פערוואַלטונג פון דער שיסטער—סעקציע איז געוועהלט געוואָרען „בחלה'דיג". מיר ערקלערען דאָריבער, אַז די נייע פערוואַלטונג איז אויסגעוועהלט געוואָרען ביי דער בעסטער און רוהיגער שטימונג און די ליסטע האָט בעקומען 68 שטימען, אין דער צייט, וואָס די 2—טע ליסטע האָט נאָר בעקומען 26 שטימען. מיר ערקלערען אויך, אַז די פערזאַמלונג איז אַ דורך זעהר רוהיג מיטן אויסנאַהם פון עטליכע צווישען—רופען און נאָר צוליב געוויסע מיינונגס—פערשידענהייטען איז די פערזאַמלונג געשלאָסען געוואָרען.

מיט אַכטונג

פאָרז. פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג

(—) אַברהם מאַנעטאַ.

סעקרעטאַר (—) ש. סטראָחטשינסקי.

Zdolny bankowiec, buchalter, korespondent żydowski, niem:, pol.—rosyjski, posiadający najlepsze referencje poszukuje posady, lub odpowiedniego zastępstwa; jednocześnie zamieni ładne mieszkanie, złożone z 3 pokoji i kuchni w Białymstoku z meblami, lub bez na takież lub mniejsze w Kielcach

Łask. zgłoszenia pod „Energiczny" Kielce.
„Rademer-Kielcer Leben" — skrzynka pocztowa 35

בעסטע שיפס-קאָמוניקאַציע צווישען פוילען און קאַנאַדע
„באַלטיק-אַמעריקאַ-ליניע"

עמיגראַציע—ענינים ערלעדיגט
ביוראָ „ד ו ר ס"
קעלץ, קילינסקי גאַס № 8.

בעזוך פון אינערן—מיניסטער אין ראדאם

(ענדע פון יער 7 טער זייט)

פריינגעגאנגען אין קאנצעלאריע פון פאל צייקאמענדאנט ה׳ קאמאליע, מיט איהם קאנפערירט א קורצע צייט מכח פאליציי־אישע ענינים און צום לעצט געבעטען א הם צו ווייזען דעם מאני טארען צושטאנד פון די ראדאמער היי זער, אויסדריקענדיג דערביי צו זעהן דאס ריינסטע הויז פון שטאדט.

זיי זענען אוועק צו פיס אויף מאר־יאנקא און בעקוקט דאס הויז פון היי־גען רעיענט ה׳ גלאנער. אלס אויסצייכ נונג פאר דער מוסטערהאפט נעהאל־טענער הויז ארדנונג האט דער מיניס־טער געשאנקען דעם סטרוזש א מתנה 50 זלאטעס.

אויפ׳ן פערלאנג פון מיניסטער צו ווייזען די חיזער, וועלכע געפינען זיך אין שלעכטע סיניטארע בעדינגונ־גען האט דער קאמענדאנט איהם גע־וואלט פיהרען אין יודישען קיארטאל, אזוי ווי ס׳איז געווען צו וויט, האט ער געבעטען צו ווייזען די נשתמכנ־ליכע חיזער. דאן האט איהם דער קאמענדאנט געפיהרט אויף לובלינער 29 אין הויז פון די געברידער צמח. צום סוף איז דער מיניסטער מיט׳ן ה׳ סטאראסטא געפאהרען אין דער אגראנאמישע שולע פון סיימיק אין דערנעבענדיגען ראף וואציז, וואו ער האט זיך פעראינטערעסירט מיט

די שילער און זייערע לערערס איינער פון די ארימסטע שילער האט פון מיניסטער בעקומען 200 זלאטעס שטי־צע און א צווייטער פאר׳ן אויסצייכ־נען זיך אין שטודיעס — 100 זלאטעס

3 נ. מ. איז דער ה׳ סקלאדקאווסקי אפגעפאהרן אין א אונבעקאנטע ריכטונג.

וועגען דער ארדנונג אין דער היי־גער סטאראסטווע האט זיך דער אי־נער׳ן מיניסטער ה׳ סקלאדקאווסקי אויסגעדריקט, אז אויס׳ן וועג פון זיי־נע אינספעקציעס בעגעגענט ער צום ערשטען מאל די ראדאמער סטאראס־טווע, וואו די ארדנונג איז א מוסטער־האפטע.

דער רעפערטואר פון יודישען טעאטער.

היינטיגען פרייטאג, שבת און זונטאג ווערען אויסגעפיהרט „די 7 געהאנגענע", „מאדאם פיפי", „די גלאקען פון סיביר".

דאס אנסאמבל פון דער נייער גאסט־ראלירענדער טרופע אונטער דער אנפיהרונג פון דראנאוו, בעשטעהט אין זיין גרעסטער טהייל פון גאנץ נישט קשה׳דיגע ארטיסטען.

אין קינא „קארסא".

קירצליך ווערט אין קינא „קארסא" דעמאנסטרירט דאס פאפולערע יודישע פילם—בילד „מאטעס און קינדער".

צו דער פארלאבונג פון אונזער שוועסטער און שוועגערין רבקה׳לע בריקפערעגער מיט ה׳ שמעון פוקסמאן ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט, זאל אייער לעבענסוועג מיט בלומען בעשאטעט זיין.

אברהם נייהויז מיט פרוי און קינדער

Memu najukochańszemu koledze

Dr. **Leonowi Boronsztejnowi** z intencji

zaręczyn Jego z p.

Bertą Sielecką

składam serdeczne życzenia

Dr. H. Goldsztejn.

Z intencji zaręczyn kuzynki

mojej p. **F. Rutmanówny**

z p.

Jakóbem Międzygórskim

życzę by jutrzenka szczęścia

sprzyjała im wiecznie.

Moniek Zyngier

Kochanej koleżance **Feli Rutmanównej** z intencji

zaręczyn z panem

Jakóbem Międzygórskim

życzymy by droga Ich życia

promieniała miłością i szczęściem

koleżanki: **Edzia, Renia, Gucia.**

Z intencji zaręczyn

p. **Marji Chwatówny** z p. **Henrykiem Blaugründem**

oraz p. **Heli Chwatównie** z p. **Mońkiem Dorfsmanem**

życzę wiecznej miłości i szczęścia

Przyjaciel rodziny **Selim Cwajgenberg.**

ערקלערונג.

אזוי ווי מיינע ע. א. ס. חבֿרים פער־שפרייטען קלאנגען, אז איך האב באנק־ראטירט, וועלאנדיג דערמיט שעדיגען מיין געשעפט, ערקלער איך, אז דאס איז א בייזוויליגע און אויסגעטראכטע ליגען. א בעווייז, אז ה׳ איטשע שוס־טער, וועלכער איז געווען אויף די קרעסטען חיינטיגע וואך, וואו איך האנ־דעל און ער האט זיך אינפארמירט, אז איך האנדעל מיט די גרעסטע פיר־מעס, וועלכע זענען אנשטענדיגע סוחרים. איך ערקלער, אז איך וועל רופען צום פעראנטווארטליכקייט מיינע שונאים, וואס האבען נאר געמיינט מיך צו שא־רענען.

גדליהו ציטרינאוויטש.

WAŻNE DLA PAŃ

Salon fryzjerski Męsko-Damski

p. f. „HIGIENA"

Radom ul. Piłsudskiego 11.

Poleca wykwintne strzyżenie Pań mycie głowy. Wodna ondulacja i zwykła. Elektryczne masaże głowy. Wypożyczanie peruk balowych damskich i męskich, przyjmuje zamówienia na charakteryzacje teatralne

Z poważaniem

Szymon Rozenberg.

UWAGA: Dla zaoszczędzenia czasu upraszam Sz. Panie o zamówienie godzin

נייעסטע האפט פראצאווניא

„עקספרעס"

פיהרט־אויס סאליד און פינקטליך מאשין־האפטען, אפליקאציעס און פליסירען, די פרייזען זענען מעסיגע.

ראדאם, **רוויינסקא 21** צווייטער שטאק

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט די געעהרטע סוחרים פון ראדאם און אומ־גענגנד, דאס איך האב געעפנט אין ראדאם **א הורטאווע קאנ־**

צעסיאנירטען סקלאד פון אלערליי סארטען זאלץ.

דאס פערקויף און רעט קאנטאר געפינט זיך אויף **פאדיאזדאווא** גאס 12 אין די מאגאזינען פון דער פירמע **לאנגער אונד שאפירא.**

דאס קאנטאר איז טהעטיג פון 9—7 איך עמפפעהלט מיך די געעהרטע קונדשאפטען אונד צייכענע מיט האכאכטונג

A. Margulies, Radom Podjazdowa 12

Telefon № 59

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ראדאם.

נאך 3 פארשטעלונגען פון דער יודישע פעראייניגטער ווארשע־ווילנער טרופע

אונטער דער ארטיסטישער לייטונג פון ה׳ **מאריס דראנאוו**

מיט אנטייל פון די באליבטע סוברעטען פ׳ **רעגינא דראנאוו**

צוזאמען מיטן ערשט קלאסיגען אנסאמבל: פר׳ ארלינסקא, פוימאן, גרינשטיין, גליקסמאן, דראנאוו, סטראשין, זאבעלסקא, רייכעל. ה״ת דראנאוו, דוקש טילסקי, הערמאליז, זאבעלסקי, פאלמאן, טאטעל, ראזאנאוויטש, רוטשאו א. א.

פרייטאג דעם 21 יאנואר 1927 י. 8.45 אוונט

ווערט געשפילט דאס בארימטע מייסטער ווערק אין 5 אקטען

די 7 געהאנגענע

הויפט ראל מיטקא צינאנאק ה׳ דראנאוו.

שבת דעם 22 יאנואר ה. י. 8.45 אוונט, ווערט געשפילט די פריילינע

אפערעטע אין 3 אקטען

מאדאם פיפי

די הויפט ראל פר׳ דראנאוו

זונטאג דעם 23 יאנואר 8,45 אוונט אויפן פערלאנג פון פובליקום צום 2 מאל ווערט געשפילט דער שלאגער פון ניו־יארקער מאריס שווארץ טעאטער

די גלאקען פון סיביר

פיעסע אין 4 אקטען

רעזשי: מ. דראנאוו, טעכנישער לייט. י. זאפאלסקי, געשעפטספיהרער לייבטער

Kino CORSO Teatr

Od 19 do 23 stycznia

HAZARD ŻYCIA

Kino ODEON **w Radomiu**

Od 20 do 23 stycznia

DJABELSKI CYRK

W roli głównej: **Norma Schearer.**

דאנקזאגונג

איך דריק אויס מיין טיפסטען דאנק און אנערקענונג דעם ה׳ **ד״ר צונג**, לובלינער 37 פאר זיין אויסקורירען מיך פון א שווערער קראנקהייט, צו ליב וועלכער איך האב גיוואס בטחון צו פאהרען קיין ווארשא, אבער דער ה׳ **ד״ר צונג** האט אין איינער נעדמען מיך אויסקורירען און ער האט עס מיט גרעסטען דערפאלג אויסגעפיהרט

נתן בליבער ראדאם לובעלסקא 28